

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tal-15 ta' Dicembru, 2010

Citazzjoni Numru. 84/1995/1

Ivan Cauchi

VS

Anton Petrov Antonov

Il-Qorti,

PRELIMINARI

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, wara li ppremetta illi:

Illi fis-disgħa (9) ta' Settembru tal-elf disa' mija u tlieta u disgħin (1993) l-attur waqt li kien qiegħed isuq motorcycle bin-numru ta' reġistrazzjoni bl-ittra Q –erbgħa, sitta, sebgħa, erbgħa (Q 4674) fi Triq il-Ħamrija, Xewkija, Għawdex, għal ħabta tal-ħamsa ta' filgħodu (5.00a.m.) huwa kien involut f'incident awtomobilistiku ma' vettura

Kopja Informali ta' Sentenza

bin-numru ta' registrazzjoni bl-ittra T-zero, ħamsa, wieħed, sebgħa (T-0517) misjuqa mill-konvenut Anton Petrov Antonov.

Illi fil-mument tal-inċident l-attur kien qiegħed isuq fuq il-naħa proprja tat-triq u bid-debita prudenza u dan l-inċident ġara minħabba negliġenza, imperizja u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenut.

Illi in konsegwenza għal dan l-inċident l-attur soffra danni inġenti li jinkludu telf ta' qliegħ futur minħabba debilitazzjoni fiżika permanenti.

Illi l-konvenut u l-assikurazzjoni tiegħu minkejja li qed jaċċettaw r-responsabbilita' għal dan l-inċident qed jieħdu li l-attur soffra xi debilitazzjoni fiżika.

Talab lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Jekk hemm bżonn tiddikjara illi l-inċident oġġett ta' din il-kawża ġara minħabba imperizja, traskuraġni u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-konvenut.

2. Tillikwida d-danni kollha konsegwentement sofferti mill-attur.

3. Tikkundanna lill-konvenut sabiex iħallas lill-attur is-somma hekk likwidata.

Bl-ispejjeż inklużi dawk tal-ittri interpellatorji spediti fil-15 ta' April, 1994, 11 ta' Mejju 1994, tat-30 ta' Mejju 1994, tat-23 ta' Awwissu 1994 u tal-10 ta' Jannar 1995, u tal-ittra uffiċjali spedita f'Marzu 1995.

Il-konvenut imħarrekk għas-subizzjoni li għaliha minn issa qiegħed jiġi ngunt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur debitament maħlufa minnu.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa illi:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Illi hu qatt ma innega r-responsabbilita' tiegħu għall-inċident imsemmi, u kwindi l-ewwel talba tal-attur hija superfluwa, u l-ispejjeż relattivi għandhom fi kwalunkwe każ jiġu sopportati interament u esklussivament mill-attur;

2. Illi rigward it-talba għal likwidazzjoni tad-danni, bħala fatt l-attur ma soffra ebda debilita' permanenti per konsegwenza tal-inċident imsemmi, u kwindi kwalunkwe danni illi jiġu likwidati favur tiegħu ma għandhom jinkludu ebda lukri ċessanti minħabba din l-allegata debilita' permanenti;

3. Illi l-kumpanija assikuratriċi tal-esponenti kienet u għadha dejjem lesta illi tħallas id-danni l-oħra sofferti mill-attur u kwindi la darba jiġi aċċertat illi l-attur ma soffra ebda debilita' permanenti, l-esponenti ma għandu jbati l-ebda parti mill-ispejjeż ta' din il-kawża.

4. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu.

Rat id-digriet tagħha tat-22 ta' Frar 1996 fejn innominat lill-kirurgu l-Professor Victor Griffiths bħala espert mediku sabiex jirrelata dwar is-saħħa ta' l-attur.

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess espert mediku pprezentata fil-21 ta' Gunju 1996 u minnu maħlufa fil-5 ta' Novembru 1996.

Rat id-digriet tagħha tat-18 ta' Frar 1997 fejn, fuq talba ta' l-attur, ħatret lill-kirurgi Mr. J. Sciberras, Mr. John Casaletto u Mr. Anthony Bernard bħala periti addizzjonali.

Rat ir-rapport ta' l-istess esperti mediċi pprezentat fit-12 ta' April 1999 u maħluf minn Mr. Sciberras fis-6 ta' Marzu 2000, minn Mr. Bernard fil-5 ta' Mejju 2000 . Rigward ir-rapport ta' Mr. Casaletto minħabba diffikultajiet biex dan il-perit jaħlef l-istess rapport ghax jinsab imsiefer personalment, il-partijiet permezz ta' nota pprezentata fl-

Kopja Informali ta' Sentenza

20 ta' Ottubru, 2010, jaqblu li din l-Onorabbli Qorti tgħaddi għall-prolazzjoni tas-sentenza bħallikieku r-rapport tal-perit mediku addizzjonali Casaletto ġie debitament maħluf.

Rat id-digriet tagħha tat-2 ta' Lulju 2010 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-Noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti u affidavits esebiti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni magħmula mill-attur in segwitu għal inċident stradali li fih kienu nvoluti l-*motor cycle* misjuq minnu u karozza misjuqa mill-konvenut. Konsegwenza ta' hekk, apparti li ġie danneġġjat dan il-*motor cycle*, l-attur sofra ġrieħi fuq il-persuna tiegħu. L-azzjoni esperita hi għalhekk dik bażata fuq il-Lex Aquilia,¹ li bażi tagħha jista' jkun id-delitt, f'każ ta' *dolo*, jew il-kważi delitt, f'każ ta' *colpa*, kif jippretendi li hu l-każ preżenti l-attur.²

Il-Giorgi jgħallem f'dan ir-rigward:

"E' detta colpa in senso generale della nostra scienza qualunque violazione di un obbligo giuridico; anche la violazione dolosa. In senso piu' ristretto la parola colpa esclude il dolo, e significa volontaria omissione di diligenza, per cui non prevediamo le conseguenze illecite di una commissione od ommissione, e violiamo senza avvedercene un nostro dovere giuridico. Pero', si dice, che l'inadempimento dell'obbligazione dipende da colpa, quando sebbene la causa dell' inadempimento sia stata l'opera del debitore medesimo, costui non ne abbia avuta

¹ 44 Dig. Del leg. aquil. IX, 2 .

² art. 1033 Kap. 16 .

la coscienza, e solo abbia mancato di quella diligenza, che egli era tenuto di usare."³

FATTI

L-incident mertu tal-kawża ġara waqt li l-attur kien qed isuq il-*motor cycle* tiegħu fi Triq il-Ħamrija, Xewkija, Għawdex, għall-ħabta tal-ħamsa ta' filgħodu (5.00a.m.) tad-9 ta' Settembru 1993, x'hin huwa kien involut f'ħabta mal-karozza misjuqa mill-konvenut. B'konsegwenza ta' hekk, il-*motor cycle* ta' l-attur ġarrab xi ħsara. Imma agħar minn hekk l-attur stess safa' mwegġa'.

RESPONSABILITA'

Ir-responsabilita' għal dan l-incident hija ammessa, kif jirriżulta mill-istess Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tal-konvenut.

LIKWIDAZZJONI TA' DANNI

Fil-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni hija regolata bl-artikolu 1045 tal-Kodiċi Ċivili. Madankollu, kif ġie osservat mill-qrati tagħna, f'din il-materja ma hemmx regoli fissi u nflessibbli, ma hemmx *quantitative scale* tad-danni, għax kollox jiddependi miċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Is-somma tad-danni hi rimessa għall-arbitriju prudenzjali tal-Qorti, fil-limiti stabbiliti mil-liġi.⁴ Fl-eżerċizzju ta' din id-diskrezzjoni tagħha, il-Qorti qabel ma tasal biex tiffissa l-ammont, għandha tħares lejn iċ-ċirkostanzi moltepliċi, u tista' ukoll utilment tuża bħala *tests* biex tikkontrolla ċ-ċifra finali, id-diversi modi ta' kompitu sugġerit mill-ġurisprudenza estera f'dan ir-rigward, mingħajr ma tivvinkola ruħha b'xi wieħed minnhom partikolari, sabiex b'dan il-mod ikun dejjem hemm ċerta elasticità ta' kriterju adattabbli għall-partikolaritajiet ta' kull fattispecie.⁵

³ Teoria delle Obbligazioni nel Diritto Moderno Italiano ed. 1903 vol. II. # 18 p. 32 - 33 .

⁴ Savona vs Asphar : Appell : 23.6.1952 .

⁵ Carmelo Fenech vs Antonio Galea ; vol. XL. I. 73; Francis Galea vs. Bartolomeo Grech ; vol. XLII. II. 1019 .

Skond il-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni tinqasam f'żewġ aspetti: id-danni attwali (*damnum emergens*) u t-telf ta' qliegħ futur (*lucrum cessans*).

Damnum Emergens:

Jirriżulta illi għall-ħsara fil-mutur tiegħu l-attur, kien ġia ġie kkompensat mid-ditta assikuratriċi tal-konvenut, qabel ma ġiet istitwita din il-kawża. Apparti din il-ħsara l-attur qiegħed pero' jirreklama wkoll it-telf ta' paga li huwa ġarrab kemm dam ma jistax jidhrol għax-xogħol konsegwenza tal-feriti li ġarrab f'dan l-incident, kif ukoll l-ispejjeż ta' kura li kien jeħtieġ u mediċini relattivi.

In konnessjoni ma' l-ispejjeż mediċinali u viżiti għand tobbja u/jew speċjalisti l-attur qed jirreklama s-somma ta' **Lm168.86**.⁶ Dawn l-ispejjeż jidhru ġustifikati u allura huma ripetibbli. L-attur jgħid ukoll li għamel diversi spejjeż oħra mediċinali ammontanti għal Lm200 oħra, imma dwar dawn m'għandu ebda riċevuti. Fin-nuqqas ta' din il-prova jew almenu ta' spjegazzjoni dwar f'hiex intefqu dawn il-flus, il-Qorti mhix tal-fehma li l-attur għandu jigi rimborsat f'dan ir-rigward. L-attur jippretendi wkoll kumpens għall-ispejjeż inkorsi sabiex jaqsam lejn Malta u lura sakemm kien qed jieħu t-trattament mediku in segwitu għal dan l-incident. Huwa jippretendi s-somma ta' Lm180 għal dan il-għan. Imma fin-nuqqas ta' prova konkreta, il-Qorti qed tillikwida *arbitrio bono viri* s-somma ta' **Lm100**, li tidher li hija ċifra adegwata għal dan il-fini. L-attur pprezenta wkoll sett ta' 26 ċertifikat mediku li għalihom jgħid li ħallas Lm2 kull darba.⁷ Dawn huma ripetibbli, u allura jġibu **Lm52**. L-ispejjeż għall-kopja ta' l-okkorrenza relattiva għal dan l-incident huma wkoll ripetibbli,⁸ u allura **Lm3**. L-attur qed jirreklama wkoll is-somma ta' Lm143 li allegatament nafaq sabiex jerġa' jirreġistra l-*motor cycle* tiegħu wara li kellu jsir xi tibdil fix-*chassis*, in segwitu għal dan l-incident. In sostenn ta' dan esebixxa dikjarazzjoni mill-ufiċċju tad-dipartiment tal-liċenzji f'Għawdex.⁹ Pero' jekk tassew kien

⁶ ara dokti. S sa S11 a fol. 104 - 112 tal-process .

⁷ Dokti. S 13 - S 38 a fol. 118 - 144 .

⁸ Dok . S 8 a fol. 109 .

⁹ Dok. S 48 a fol. 153 .

jeŋtieġlu jagħmel dan il-pagament, ir-riċevuta relattiva baqgħet qatt ma ġiet esebita. Fin-nuqqas ta' tali prova għalhekk, dan l-ammont mhux qed jiġi aċċettat.

Bħala telf ta' paga attwali l-attur qed jirreklama s-somma ta' EUR 389.86 għal tmintax-il ġurnata *sick leave* li huwa ħa fis-sena 1997 allegatament minħabba li kien għadu qed ibati mill-konsegwenzi tal-feriti li ġarrab f'dan l-incident, Imma għajr l-affidavit tiegħu l-attur dwar dan ma rressaq ebda prova konkreta u allura din is-somma mhix ripetibbli.

Jiġi għalhekk illi bħala danni attwali, l-attur għandu jiġi rimborsat total ta' : **Lm323.86**.

Jibqa' għalhekk sabiex jiġu likwidati d-danni futuri li jista' jsofri l-attur.

Lucrum Cessans:

Dwar il-metodu kif jiġi komputat dan it-telf futur, ma hemm l-ebda regola fissa u l-qrati tagħna adottaw diversi kriterji. Kif intqal pjuttost reċentement mill-Qorti ta' l-Appell : *“Jingħad illi l-qrati tagħna fil-pronunċjament tagħhom dwar kriterji li għandhom jintużaw biex jagħmlu tajjeb għall-incertezzi ta' likwidazzjoni ta' danni li f'każijiet simili dejjem jagħtu lok għalihom, qatt ma rrinuzjaw għall-fakolta' diskrezzjonali tagħhom..... Diversi drabi l-qrati tagħna segwew il-prinċipji enunċjati fil-kawża 'Butler v. Heard'.¹⁰ Imma kif ġie enfasiżżat f'sentenza oħra ta' dik il-Qorti, ċċitata favorevolment fis-sentenza tagħha f'dik il-kawża: *“Il-Qorti tara li fil-ġurisprudenza tagħna ġie kemm-il darba mişħuq li minkejja ċerti prinċipji li jirriżultaw mill-ġurisprudenza, dejjem għandu jkun hemm ċertu elasticità ta' kriterji billi l-pronunċjament fil-likwidazzjoni in kwistjoni huwa wieħed ta' probabilita'. Inoltre, id-danneġġjat jingħata somma kapitali darba waħda biss, li meta tingħata b'sentenza m'hijjex aktar soġġetta għal ebda revizjoni. Għalhekk din is-somma kapitali trid tkun**

¹⁰ Carmelo sive Charles Micallef et vs Richard Spiteri et : Appell : 15.1.2002 .

*tikkorrispondi kemm jista' jkun mar-rejalta'.*¹¹ Għal numru ta' snin il-qrati tagħna fil-maġġior parti tal-każi segwew rigorożament il-metodu stabbli għall-ewwel darba fil-kawża “**Butler vs Heard**”. Din il-kawża tagħat oriġini għal dak li jissejjaħ il-*multiplier system* li fiha l-perċentwali tad-debilta' u l-qliegħ annwali tal-korruż jigu multiplikati bis-snin tal-ħajja lavorattiva bażata fuq il-*life expectancy* tiegħu miżjud b'perċentwali biex tagħmel tajjeb għall-inflazzjoni u żiediet fil-pagi, u b'riduzzjoni ta' ċertu ammont minħabba l-*lump sum payment*. F'dawn l-aħħar snin pero' dan il-metodu ta' kalkolazzjoni ġie modifikat sabiex ikun iktar rejalistiku u jieħu konsiderazzjoni aħjar ta' ċirkostanzi taż-żmenijiet attwali.¹²

Fiz-żmien li seħħ l-incident mertu ta' din il-kawża, l-attur kien jaħdem bħala skrivan mal-Gvern. Huwa esebixxa l-FS3 tiegħu għas-sena 1993, u ċioe' għal dik is-sena meta seħħ l-incident in kwistjoni.¹³ Minnha jirriżulta li d-dħul *gross* tiegħu għal dik is-sena kien ta' Lm2990.

L-esperti mediċi addizzjonali stabbilew ir-rata ta' diżabilita' permanenti li qed isofri minnha l-attur bħala waħda ta' tnejn fil-mija (2%).¹⁴

Fil-kawzi li segwew Butler vs Heard b'mod rigoroż, il-ħajja lavorattiva ma kienitx tiġi kkalkolata a bażi tas-snin kollha li kien għad baqgħalha taħdem il-vittma, kieku ma seħħx l-incident, imma normalment kienet titteħed ħajja lavorattiva ta' għoxrin (20) jew ħamsa u għoxrin (25) sena. Illum-il gurnata pero' meta l-*life expectancy* twalet sostanzjalment, tant illi ħafna pajjiżi qed itawwlu wkoll l-eta' tal-pensjoni, ma baqa' ebda raġuni għaliex il-ħajja lavorattiva ma tiġix kalkolata kollha.¹⁵ Meta seħħ dan l-incident l-attur kellu ħamsa u għoxrin (25) sena¹⁶ u

¹¹ Francis Sultana vs. John Micallef et noe. et : Appell : 20.7.1994 .

¹² Emanuel Mizzi vs Carmel.Attard : sentenza ta' din il-Qorti tat-13.5.2003 .

¹³ ara Dok. S 39 a fol. 145 .

¹⁴ ara rapport a fol. 60 – 62 .

¹⁵ Agius vs. Galea et noe. : Kummerc : 11.7.1989; Buttigieg vs Azzopardi : Kummerc : 25.7.1989 ; Mario Camilleri vs Mario Borg : Prim'Awla : 8.5.1990 .

¹⁶ karta ta' l-identita' tiegħu : 16668G .

għalhekk kien għad baqgħalu ñajja lavorattiva ta' mhux inqas minn ñamsa u tletin (35) sena. Għalhekk l-ammont dovut irid jinñadem hekk: Lm2990 (medja ta' paga bazi) x 35 (snin ta' ñajja lavorattiva) x 2% (debilita' permanenti) = Lm2093. Minn dan l-ammont normalment jitnaqqas is-solitu kwint minñabba l-*lump sum payment*, imma billi din il-kawża twalet għal ñmistax-il sena, dovut għall-fatt illi l-partijiet damu fi trattattivi sabiex tinstab soluzzjoni bonarja, m'għandu jitnaqqas xejn f'dan ir-rigward.

Jiġi għalhekk illi l-ammont totali li qed jiġi likwidat lill-attur in linea ta' danni sofferti per konsegwenza ta' l-incident stradali mertu ta' din il-kawża huwa:

(i)	danni attwali :	Lm 323.86 +
(ii)	telf ta' qliegħ futur :	Lm2093.00
	-total ta' :	Lm2416.86,

jew añjar illum EUR 4876.69

Fir-rigward tal-kwistjoni jekk l-ewwel talba sarix inutilment, in vista tal-fatt li l-konvenut jallega illi kien ilu li ammetta r-responsabilita' għall-incident minn qabel ma ġiet istitwita din il-kawża, l-Qorti tñoss illi l-attur xorta wañda kien ġustifikat jagħmilha, għax qatt ma seta' jkun ċert li l-konvenut, jew id-ditta assikuratriċi tiegħu ma kienux ser jikkontestaw ir-responsabilita' gialdarba ma ntlaqahx ftehim dwar il-kumpens kollu dovut qabel ma ġiet istitwita l-kawża.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut,

1. tilqa' l-ewwel talba u tiddikjara lill-konvenut unikament responsabbli għall-incident mertu tal-kawża;
2. tillikwida d-danni sofferti mill-attur minñabba fl-istess incident, fl-ammont ta' erbat elef tmien mija sitta u sebgħin euro u disgħa u sittin ċenteżmu (EUR 4876.69); u
3. tikkundanna lill-istess konvenut sabiex iñallas l-ammont hekk likwidat lill-attur.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittri nterpellatorji tal-15 ta' April 1994, tal-11 ta' Mejju 1994, tat-30 ta' Mejju 1994, tat-23 ta' Awwissu 1994 u tal-10 ta' Jannar 1995 u ta' l-ittra uffiċċjali mibgħuta f'Marzu 1995, ikunu a karigu ta' l-istess konvenut.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----